

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

§. 9. De iudicio temerario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

dam exterioribus, ut tristitia faciei, ostendendo sibi displicere detractionem juxta dictum Sapientis *Prov. 25. ventus Aquilo dissipat pluviam, & facies tristes linguam detrahentem* vel discedendo, vel sermonem alio divertendo.

§. IX.

De Iudicio temerario.

QVONIAM (ut rectè observat Nav, Cap. 18 nu. mendacia, detractiones aliarq; hujus octavi præcepti transgressiones ut plurimum à iudiciis temerariis proficiscuntur, magnamq; cum illis habent culpæ affinitatem: ideo de ijs breviter hic agendum est.

Iudicium autem hic sumimus, non prout significat actum proprium iudicis, quo sibi subditis jus dicit; sed prout denotat actum intellectus, quo quilibet particularis de altero apud se aliquid cogitat, & definit, seu statuit: & eo sensu tres veluti gradus distinguere possumus de iudicio, quod quis de aliquo concipit. Primus est, quo quis de alterius malo dubitat neutram in partem inclinando. Secundus est, cum suspicatur inesse malum, & cum aliquo debili assensu ita esse existimat, cum formidine tamen oppositi. Tertius est, quando cum pleno assensu & firma animi sententia ita esse iudicat.

Hac observatione supposita, certum est in primis dubitare, suspicari, vel iudicare de proximo, esse quid indifferens in genere moris, ac bene vel male se habere posse: bene quidem, si fiat secundum regulam rectæ rationis: male autem, si à regula rectæ rationis aberret; unde Christus Dominus *8. Ioa 7. Nolite inquit, iudicare secundum faciem, sed rectum iudicium indicite.*

Certum est 2. dubitare, suspicari, aut iudicare quidpiam mali de altero, quando causa sufficientes ad id suppetunt, non esse illicitum; ut communiter Theologi docent ac præsertim Azor. tom. 3. c. 11. dub. 3. Valent. disp. 5. quæst. 4. de iudicio pu. 3. Laym. lib. 3. de iustitia tract. 3. part. 2. ca. 2. ubi

ubi tamen rectè monet maiores rationes, & clariora iudicia requiri ad suspicandum, quàm ad dubitandum, & ad iudicandum, quàm ad suspicandum.

Quæres quænam, causæ & rationes ad rectè dubitandum, vel suspicandum, vel dubitandum de malo alterius sufficientes esse censeantur. Resp. nullam certam regulam afferri posse, rectè docet Sot. lib. 3. de iustitia quæst. 4. a. 1. & post illum Valentia suprâ pu. 3. sed id iudicium viri prudentis esse definiendū, considerata conditione rei, qualitate personæ, alijsque circumstantijs: quæ omnia, cum interdum sint valdè perplexa & involuta, idè rectè moralis Laym. interdum euenire posse, ut quis decipiat ex animis sufficientes sibi ad esse dubitandi, suspicandi, & iudicandi rationes, quæ tamen reipsa tales non sunt; præsertim quando ex cognitione operum externorum iudicatur de intentionibus alijsque actibus internis, unde rectè concludit longè tutius esse animum eiusmodi iudicij, &c. cohibere, Deoque omnia diiudicanda relinquere, nisi fortè necessitas aliqua, vel utilitas propria, vel aliena nos ad id obliget; & tunc rationis ac prudentiæ partes erunt expendere, quantum exteriores apparentiæ habeant probabilitatis; animumque cohibere, ne ultra iustitiam, aut charitatis metas progrediatur.

Certum est 3. iudicium temerarium, seu illud quod advertenter ac deliberatè iudicatur aliquid mali de altero levibus & insufficientibus rationibus ac indicijs, esse peccatum mortale; si malum illud grave sit, eiusque fama notabiliter lædat. Ita S. Th. q. 60. a. 3. & illud est iudicium quod Christus Dominus prohibuit his verbis S. Mat. 7. & S. Luc 6. *Nolite iudicare, ut non iudicemini*, ut exponit August. libr. 2. de serm. Domini in monte cap. 18. & S. Bas. in regulis Brevioribus reg. 164. aliàs si malum sit leve, nec proximi famam multum lædat, non erit nisi veniale.

Cùm hæc certa sint, & in confesso apud omnes, unum est de quo non convenit inter Theologos; scilicet quale peccatum sit ex levibus indicijs, & causis suspicari aliquid mali de proximo, ut plerumque solet euenire. Tres sunt

super
eione
pecca
da est
titur
mort
cys.
qui p
Aug.
Ad h
eitur:
homin
tias c
uni p
non
posse
qual
Eccl
quib
tu al
lib. 3
tiam
cion
& e
nen
quo
tan
qu
illa
por
ten
ori
tia
no
pic
ma
bu

super hac quaestione sententiæ, Prima est omnem suspicionem temerariam de gravi aliquo proximi malo esse peccatum mortale. Ita Bannes ad quaest. 60, art. 3. Secunda est, suspicionem illam, quæ debili tantum assensu nititur cum formidine oppositi, nunquam esse peccatum mortale. Ita Caiet. in hunc art. 3. Nau. in rubrica de iudicijs, & Lud. Mar. tract. de iust. & iure disp. 9. lect. 1. & 2. qui pro hac sententiâ citat S. Doctorem cit. art. 3. & S. Aug. tract. 99. in S. Ioan. ubi dicit genus istud suspicionis *Ad humanam tentationem pertinere, sine qua vita ista non ducitur: concluditque si suspensiones vitare non possumus, quia homines sumus; iudicia tamen, id est definitivas firmasque sententias continere debemus* Tertia denique sententiâ quæ omnium probabilissima videtur, est, suspicionem temerariam non esse plerumque nisi peccatum veniale; fieri tamen posse interdum ratione gravitatis materiæ respectivè ad quasdam personas; ut si mortale; v. g. si quis prælatum Ecclesiasticum doctrinâ & pietate conspicuum ex levibus quibusdam indicijs suspicetur esse hæreticum, aut peccatū aliquod nefandum, aut scandalosum comisisse. Ita Sot. lib. 3. quaest. 4. art. 3. & Less. sup. dub. 3. ubi hanc sententiâ fuse probat, præmissa tamen distinctione inter suspicionem illam, quæ oritur ex errore quodam intellectus, & eam quæ ex pravo affectu voluntatis, dicitque suspicionem illam esse tantum peccatū veniale, quæ procedit ex quodam errore intellectus, quo quis apprehendit indicia tanquam sufficientia ad suspicandum de proximo aliquo malo, negligitque perspicere, & examinare num illa sint sufficientia; est tamen paratus ad suspicionem deponendam, si adverteret causam illius non esse sufficientem: suspicionem verò illam esse peccatum mortale, quæ oritur ex pravo quodam affectu voluntatis, & malevolentia erga alterum, qua fit ut, etiamsi advertat indicia illa non esse sufficientia, velit nihilominus pergere in sua suspicionem, quæ est de gravi aliquo proximi malo, quod in maximam illius vergit infamiam.

Optime S. Aug. supra. cap. 18. *Duo sunt, inquit, in quibus temerarium iudicium cavere debemus: cum incertū est, quo*
ani-

animo quid factum fuerit; vel cum incertum est, qualis futurus sit, qui nunc bonus vel malus apparet. si ergo quispiam v. g. coque-
 questus de stomacho ieiunare noluit; & tu non credens, id edacitatis
 vitio tribueris; temerè iudicabis. Item si manifestam edacitatem
 ebriositatemq; cognoveris, & ita reprehenderis quasi, non
 quam ille possit corrigi atq; mutari; nihilominus temere iudicabis.
 Non ergo reprehendamus ea, quæ nescimus quo animo sunt; neque
 ita reprehendamus, quæ manifesta sunt, ut desperemus san-
 nitatem; vitabimus iudicium de quo nunc dicitur, nolite iudicare,
 ne iudicetur de vobis.

Quæres utrum ea de quibus dubiū est quò animo fiant in
 in meliorem partem sint interpretanda. Resp. ex hypothe-
 si, quod æqualia sint utrinq; indicia, si iudicium de proximo
 ferre velimus, tunc in partem meliorem seu benigniorem
 esse ferendum: quia (ut docet S. Tho. art. 4. ad 1.) melius
 est in dubio frequenter falli benè opinando de proximo,
 quam malè opinando semel decipi.

Monet tamen rectè Less. c. 29. dub. 4. quando agitur de
 vitando aliquo damno, vel de adhibendo remedio, ruitos
 esse dubia in deteriorem partem interpretari; non quidem
 existimando proximum, v. g. esse furem, vel improbum, vel
 pro tali habendum esse; sed iudicando ita exteriùs cavendum
 esse, & sibi vel alteri consulendum, ac si dubia esset
 ipsius proximi probitas. Ita S. Thomas art. 4. ad 3. & hoc
 ratione, dum accipimus personam ignotam in ædes, pos-
 sumus licitè rebus nostris ita cavere, ac si dubia esset eius
 probitas, quamvis nullomodo improbam illam iudicemus;
 sic etiam superiores quamvis quoad internum affectum
 erga subditos dubia in meliorem partem interpretari
 debeant; ad præcavendum tamen malum, & disciplinam
 observandam, ita se gerere possunt, ac si de illorum probitate
 dubitarent.

* *
 *